

Դառնանք այժմ ուրիշ տեսարանի մը:

*
**

— Կը ճանաչէ՞ք Բարթողիմէոս աղան:
Զարմանալի մարդ մ'է:
Դիցուկ թէ առաւօտ մը գործիդ գլուխը գտնուելու համար վազելով
կ'երթայ խանութը բանալու: Մարդ մը կ'ելնէ դէմդ, մէկ քիւմեթրո
հեռաւորութենէ կը բարեւէ զքեզ, թեւդ կը մտնէ եւ կ'ըսէ.
— Ես ալ քեզի տեսնել կ'ուզէի, սանկ քիչ մը երկնանք: Ոստիւր
ունիմ քեզի:
Այդ մարդն է ահա Բարթողիմէոս աղան:
(Ոստը մէջերնիս մնայ, Բարթողիմէոս աղան չիմանայ):
Բարթողիմէոս աղան այնքան քայլ կ'առնէ քեզի հետ, որքան որ
պէտք է որպիսութիւնդ հարցնելու համար, եւ ահա խօսքի կը բռնուի
ուրիշ բարեկամի մը հետ, որուն կը հանդիպի:
— Ըսած կերպովդ ըրի, բայց չյաջողեցայ:
— Անպատճառ սխալ մ'ըրած ըլլալու ես:
— Ոչ, ձուկը խորովեցի եւ աղով ու լիմոնով պատրաստուած համեմի
մէջ դրի, անհամ բան մ'եղաւ:
— Զարմանալի բան:
— Կ'աղաչեմ որ օր մը դաս ու քու ձեռքովդ պատրաստես. տիկինն
ալ հետդ բե'ր, նստինք ու քիչ մը ժամանակ անցունենք: Տիկինն ի՞նչ-
պէս է, աղէ՞կ է:
— Շատ աղէկ է:
— Յատկապէս բարեւ կ'ընեմ:
— Գլխո՛ւս վրայ:
— Ե՞րբ պիտի խալսի:
— Ամիսէ մը, եթէ Աստուած կամենայ:
— Մանկ կը նմանի:
— Յայտնի չէ:
— Մանչ է առաջ Աստուած: Տիկնոջդ ըսէ որ չնստի, միշտ շարժի,
քալէ ու քալէ:
— Շնորհակալ եմ, մնաք բարով:
Բարթողիմէոս աղան նորէն քեզի կը դառնայ եւ որպիսութիւնդ
դարձեալ հարցնելէն վերջը մասվաճառի մը խանութը կը մտնէ:
— Այս վերջին անգամուան միտդ ուտուելու բան չէր չիտակը:
— Ամենէն պատուական միտէն տուի:
— Սխալ է. տիկինն ըսաւ թէ այս անգամուան միտն գէշ ու անհամ
էր: Կը խնդրեմ որ ուրիշ անգամ քիչ մ'ուշադրութիւն ընես. ես քուկին
քսան տարուան յաճախորդդ եմ, եւ չվայլեր որ գէշ միտն ինձի տաս,
որովհետեւ ես կանխիկ կը վճարեմ միշտ:
— Գալ անգամ աւելի ուշադրութիւն կ'ընեմ:
Բարթողիմէոս աղան վերստին քեզի կը դառնայ:
— Ի՞նչ կայ ի՞նչ չկայ նայինք, չիօսի՞ս...

Եւ ահա երկար հասակով մարդ մը կ'ելնէ դէմն, որուն հետ կը սկսի
խօսակցիլ:

— Տակաւին չմոռցայ, կ'ըսէ, այն դիշերուան զբօսանքը:
— Ես ալ չմոռցայ:
— Գարեջուրն պատուական էր:
— Այո՛:
— Ժանպոն⁸⁰ ալ համով էր:
— Ընտիր:
— Բսան բաժակ խմեցի այն գիշերը:
— Անուշ ըլլայ:
— Գալ շարժու նորէն միտնանք գիշեր մը Ֆիլիբի խանութը:
— Միտնանք: Մնաք բարով:
— Մէզէն առաջուց պատրաստենք սակայն:
— Կ'ըլլայ: Մնաք բարով:
— Բայց օտարական չգտնուի մէջերնիս:
— Շատ աղէկ: Մնաք բարով:
— Մենք մեզի ըլլանք:
— Այո՛: Մնաք բարով:
— Բազմութիւն ըլլա նէ՛ համ չըլլար:
— Անանկ է: Մնաք բարով:
— Տեսնուինք:
Բարթողիմէոս աղան խօսքը ձեզի կ'ուղղէ վերստին:
— Ի՞նչ կ'ընես կոր նայինք:
— Ոչինչ:
— Բնաւ չես երեւար, եղբայր. անոր ասոր կը հարցնեմ քեզի համար
ու...
Այս միջոցին տիկին մը կը տեսնէ յանկարծ:
— Ինչպէ՞ս էք, տիկին, աղէ՞կ էք:
— Փառք Աստուծոյ, Բարթողիմէոս աղա, հրամանքնիդ ընտո՞ր էք:
— Սանկ նանկ: Ընտո՞ր ըրիք գլխարկը:
— Ո՞ր գլխարկը:
— Անցեալ շաբթու գլխարկ մը կը սակարկէի կոր, հարիւր քսանի
չտուա՞ւ:
— Ինտո՞ր ալ միտքդ կը մնայ, Բարթողիմէոս աղա, իննսունի
առի՞նք:
— Աղէկ գլխարկ էր սակայն. ձեզի շատ աղէկ վայելց, տիկին, աղջիկ
դարձաք:
— Թո՛հաֆ ես, Բարթողիմէոս աղա, աղջիկութիւնս մնացեր է:
— Տէր ողորմես:
— Տունն ինտո՞ր են, աղէ՞կ են, աղադ ի՞նչ կ'ընէ, կէ՛ղ⁸¹ առաջուան
պէս կերակուրն ուտելուն պէս կ'երթայ կը պառկի՞:
— Ի՞նչ ընէ, յոգնած-յոգնած կու գայ:
— Բարե՛ւ ըրէ:
— Շատ աղէկ:
— Տեսնուինք:
— Գլխուս վրայ: Մնաք բարով:

— Երթաք բարով:
 Բարթողիմէն աղան խօսքը ձեզի ուղղելով՝
 — Էյ զրուցէ՛ նայինք:
 — Ի՞նչ զրուցեմ...
 — Օօօօօօօօօ՛, փառք Տիրոջ որ տեսնուեցանք, ո՞ւր էք, աղբար, ո՞ւր էք, կը հարցնէ Բարթողիմէն աղան եօթնասուներոց մէկու մը:
 — Հոս եմ:
 — Համաձայնեցա՞ք հետը:
 — Համաձայնելու մօտ եմք:
 — Համաձայնեցէ՛ք, համաձայնեցէ՛ք, անուշ տեղը կապեցէ՛ք, հինգ վար, հինգ վեր, լմնցուցէ՛ք գործը:
 — Իմ միտքս ալ անանկ է:
 Գործ ունիս, կ'ուզես բաժնուիլ Բարթողիմէն աղայէն եւ խանութի երթալ, Բարթողիմէն աղան միշտ բռնած է ձեռքէդ:
 — Ինձի հրաման, Բարթողիմէն՝ աղա:
 — Մէկտեղ կ'երթանք հիմա. սա խօսքս լմնցնեմ, ըսելիք ունիմ քեզի: Տախա ինտո՞ր ես, նայինք...
 — Սանկ-նանկ կ'երթանք կոր:
 Քանի մը քայլ եւս կ'առնես Բարթողիմէն աղային հետ, եւ ահա սրճարանի մը մէջ նստող մարդու մը կ'ուղղուի:
 — Բարե՛ւ, տիրացու:
 — Մառայ եմ:
 — Շատ ուրախացայ, շատ ուրախացայ:
 — Շնորհակալ եմ:
 — Քեզմէ աղէ՞կը պիտի գտնայինք:
 — Ո՛ղջ եղէք:
 — Մեզի ալ քեզի պէս մէկը պէտք է:
 — Երախտագէտ եմ:
 — Զեռնադրութիւնն ե՞րբ պիտի ըլլայ:
 — Ամիսէ մը:
 — Ամիսն ինչ է, գալ շարժու ձեռնադրուէ՛, լմննայ երթայ: Անունդ պիտի փոխե՞ս:
 — Այո՛:
 — Ի՞նչ պիտի դնես:
 — Ամբակում:
 — Շատ յարմար անուն մ'է. ծառայ եմ, տէ՛ր Ամբակում:
 — Երթաք բարով:
 Բարթողիմէն աղան այսպէս քու օձիքէդ բռնելով՝ քեզ կը տանի մինչեւ հոն, ուր պիտի երթար: Իւր երթալիք տեղը հասնելուն պէս՝
 — Ձեա խօսիւր կոր, աղբա՛ր, կ'ըսէ քեզի:
 — Ի՞նչ խօսիմ:
 — Ուրիշ օր մը երկար-բարակ տեսնուինք, սանկ խօսինք: Մնաք բարով. տեսնուինք սակայն:
 — Երթաք բարով:
 — Ըսելիք ունիմ քեզի:
 — Շատ լաւ:
 Կը բարկանաս, բայց քաղաքավարութիւնը կ'արգիլէ քեզի երեսն

իրեն անկրթութիւնն: Կ'երթաս, խանութի կը բանաս եւ գործերդ նոյն օրը ձախորդ կ'երթան: Կը յիշէ՞ք օր մը, ուր բարկացած ըլլաք եւ յաջողութիւն ունեցած ըլլաք:

Ես չեմ յիշեր:

Այսու ամենայնիւ Բարթողիմէն աղան ալ կը մարսուի. անանկ անմարսելի բաներ կան, որոնց պատմութիւնն իսկ սոսկում կը պատճառէ մարդուն:

Քիչ մը համբերեցէ՛ք:

*
 **

— Գամիկ աղա, այս իրիկուն կերակուրը մէկ տեղ ուտենք:
 — Շնորհակալ եմ, Մարկոս աղա, բայց չեմ կրնար գալ, որովհետեւ ուրիշ տուն մը հրաւիրուած եմ:

— Կ'աղաչեմ:

— Կը խնդրեմ:

— Խօսքս մի՛ կոտրեր:

— Մի՛ ըներ:

— Ձէ մի՛ ըսեր:

— Մի՛ ստիպեր:

— Ի՞նչ կ'ըլլայ, մէկտեղ ժամանակ կ'անցունենք քիչ մը:

— Աղէկ, բայց...

— Բայցս ալ ի՞նչ է, երթա՛նք:

— Որովհետեւ այսչափ կը ստիպես կոր, ես ալ չեմ մերժեր. երթա՛նք:

— Կեցցե՛ս, Գամիկ աղա, շնորհակալ եմ:

— Ես ալ շնորհակալ եմ:

Այս խօսակցութիւնը տեղի կ'ունենար Բերա մեծ փողոց գինետան մ'առջեւ:

Մարկոս աղան հրաւէրն ընդունիլ տալուն պէս բարեկամին ձեռքէն բռնեց եւ գինետունը տարաւ:

— Մասթիֆա՞ կը խմէք:

— Ո՛չ:

— Անանկ է նէ՛ տիւզ կը գործածէք:

— Ո՛չ:

— Բո՞ւմ:

— Ո՛չ:

— Ըսել է foibwa՞ կը խմէք:

— Ո՛չ:

— Ի՞նչ կը խմէք ուրեմն:

— Ուշինչ. չիյաէ՞ք, քանի մը տարի կայ որ ես ըմպելիք չեմ գործածեր:

— Ըմպելիք չե՞ս գործածեր:

— Ո՛չ:

— Ուտե՞ք պագնեմ:

— Զաքար աղան ո՞վ է:
— Ոստելու ժամանակ չունիմ, տիկին, ականջի ցաւ ունիմ սարսափելի:
— Ականջի ցաւ ունի՞ք... առտուանց ասանկ կանուխ... ո՞վ կ'ըսուիք դուք:
— Էօ՛ֆ... Զաքար աղա... տիկին, Զաքար աղա... եաւրո՛ւս... Զաքար, Զաքար... Զաքար կ'ըսեն ինձի... Նոյեմբին փեսան... Զաքար... Զաքա՛սաաաաաաաա:
— Նոյեմբին ո՞վ է... ինչ է նէ... սպասէ՛ քիչ մը, հիմա կը բացուի:
— Էֆէնտիին ըսէ՞ք որ շուտ մը վար իջնայ, կ'աղաչեմ:
— Հիմա պիտի գայ. քիչ մը գործ ունի ձեռքը... սպասեցէ՛ք:
Տիկինը կը քաշուի՝ պատուհանը գոցելով, բայց Զաքար աղային ցաւը չբաշխուի:
— Շո՛ւտ ըրէ՛ք, բացէ՛ք դուռը, կը պոռայ:
Քառորդէ մը դուռը կը բացուի: Դեղարանի սպասաւորն կը սկսի աւելի: Դեղագործը դեռ չերեւար: Զաքար աղան ցաւէն հազար պատկերի կը փոխէ դէմքը՝ մերթ ընդունենք վեր առնելով, մերթ մէկ աչքը գոցելով, մերթ քիթը սղելով, մերթ ակունքները սխմելով, մերթ բերանը բանալով: Կը պտըտի դեղարանին մէջ, նայուածքն ուղղելով միշտ դեղարանի միջին դրան, ուսկից պիտի գար դեղագործն, որուն պիտի աղաչէր դեղ մը կաթեցնել ականջին:
Արեւ կը ծագի: Քանի մը հիւանդներ եւս կու գան սպասելու բժշկի:
Միջին դռնէն կը մտնէ դեղագործը:
— Էֆէնտի, շուտ մը դեղ մը տայիք ականջիս:
— Սպասեցէ՛ք, բժիշկը հիմա կու գայ:
Զաքար աղան աթոռի մը վրայ կը նստի՝ գլուխն ձեռաց մէջ. աշխարհ աչքին չերեւար, խօսելու կարողութիւն չունի: Բայց կը թողո՞ւն մարդու չխօսիլ... բռնի խօսիլ կու տան:
— Կարծեմ ականջնիդ կը ցաւի, կ'ըսէ հիւանդներէն մին:
Իբրեւ աշո գլուխը կը ծռէ Զաքար աղան:
— Շատո՞նց ի վեր կը ցաւի:
Իբրեւ ոչ գլուխը վեր կը վերցնէ Զաքար աղան:
— Շա՞տ կը ցաւի:
Իբր շատ գլուխը կը շարժէ քանի մ'անգամ Զաքար աղան:
— Ինչէ՞ն առաջ եկաւ:
Պատասխան գլխու շարժմամբ տալն կարելի չէր. լոռութիւնն քաղաքավարութեան հակառակ էր. ինչուդ պէտք մը պիտի դատապարտուէր քաղաքավարութենէ. ուստի Զաքար աղան, թէեւ ընկճուած ցաւին ներքեւ, ձեռքն ականջին վրայ կը սկսի խօսիլ.
— Պէ՛տք աղբար, երէկ իրիկուն քիչ մը քրտնած էի... Վոսփորի թիւ 2 շոգենաւը մտայ...
— Ներեցէ՛ք, թիւ 2 շոգենաւը Հիսար կը հանդիպի՞ մի, ընդմիջեց հիւանդներէն մին:
— Այո՛, կը հանդիպի:
— Շատ ծանր կը քալէ ան շոգենաւն, կ'ըսէ հիւանդներէն ոմն:
— Ես ան շոգենաւը բնաւ չեմ մտներ, կը յարէ երրորդ մը:
— Ես ալ մտած չունիմ, կ'աւելցնէ չորրորդ մը:

— Է՛յ, թիւ 2 շոգենաւը մտաք... յետո՞յ... կը հարցունէ ինչեմ առաջ եկաւի հեղինակը:
— Թիւ 2 շոգենաւը մտայ, Ղազարոս աղան ըսաւ որ...
— Ոստեղ մի՛ մոռնար, Ղազարոս աղա ըսածդ սա մեր բարեկամ կօշկակա՞րն է, կը հարցնէ հիւանդներէն մին:
— Այո՛:
— Ինչպէ՞ս եղան գործերը:
— Ղազարոս աղային գործն աւրուած էր որ... կը հարցնէ երկրորդը:
— Մե՞ր Ղազարոս աղան, կը պոռայ երրորդը զարմացմամբ:
— Աւրուած էր եա՛, կը պատասխանէ չորրորդը, անառակ փեսայի մ'ինկաւ մարդը... Դերենիկին... տունն ինչ կար-չկար ծախեց:
— Դերենիկը... սա՞ Դերենիկը... վայ անպիտան... Բարսեղին տղան... Հայրը բարի մարդ էր...:
— Անանկ է նէ՛ մօրը ելեր է, կ'ըսէ մին:
— Մայրն ալ բարի կնիկ մ'էր, էֆէնտի՛մ, կը մոմայ ուրիշ մը:
— Խեղճ Ղազարոս աղա... կ'ըսէ միւսը, ի՛նչ աղէկ կօշիկ կը կարէ, ածան եւ դիմացկուն...:
— Կօշիկը չկընար ոտքի յարմարցնել, կը պատասխանէ ուրիշ մը, քանի մը խալիպներ ունի, միշտ անոնց վրայ կը ձեւէ եւ կ'ուզէ որ բոլոր միւշտէրիներուն¹¹¹ ոտքերն իր խալիպներուն մեծութիւնն ու ձեւն ունենան:
Հիւանդաց այս խօսակցութեան միջոցին Զաքար աղան երկու ցաւ միանգամայն կը զգար. առաջինն՝ ականջի ցաւ, երկրորդն՝ ընդմիջման ցաւ: Թող չեն տար մարդուն որ խօսի, ինչպէս որ քիչ մ'առաջ թող չտուին որ չխօսէր: Բայց քաղաքավարութիւնը հրամայեց որ համբերէր եւ համբերեց, մինչեւ որ առաջին հարցման հեղինակն խօսք առնելով ըսաւ.
— Բայց թողունք խալիպները եւ մտիկ ընենք Զաքար աղան: Էյ, Զաքա՛ր աղա, ի՞նչ ըսաւ Ղազարոս աղան:
— Ղազարոս աղան ըսաւ որ, շարունակեց Զաքար աղան, շոգենաւին գլուխը նստինք, քիչ մը հով առնենք...
— Ոստեղ մեղրով կը կտրեմ. քրտնած-քրտնած շոգենաւին գլուխը կը նստուի՞ մի, աղբա՛ր, ըսաւ հիւանդներէն մին, որուն համակարծիք գտնուեցան նաեւ միւսները:
— Ձնատուրի ա՛:
— Մեծ անխոհեմութիւն է:
— Առողջապահական օրինաց տգէտ ըլլալ ըսել է:
— Գո՛ւր հրաւիրած էք ձեր ցաւը:
— Երկաթեայ ականջ մ'անգամ քրտնած-քրտնած հովին առջեւ գրուելու չէ:
— Պարզապէս խենդութիւն է:
— Շիտակն, յիմարութիւն է:
Զաքար աղային համբերութիւնն հատնելու վրայ է, քաղաքավարութիւնն կը լեցնէ անոր համբերութեան անօթն: Կը սպասէ եւ յետոյ կը շարունակէ խօսքն ունկնդրաց հրաւերին վրայ:
— Քրտնած եմ, կը մսիմ, ըսի, եւ վարի սենեակն իջանք, նստեցանք...

Դարձեալ ընդմիջում:

- Ապրի'ս... տեսա՞ր մի խելացիութիւնը:
- Ներեցէ՛ք ուրեմն:
- Պօքերնիս ետ կ'առնենք:
- Սա'նկ ըսէ՛... մենք կարծեցինք, որ չոգենաւին գլուխը նստեր ես:
- Աղէկ որ Ղազարոս աղային խօսքը մտիկ չես ըրած. անմիտ մարդուն մէկն է Ղազարոս աղան:
- Լուսահոգի եղբայրն ալ անանկ էր:
- Ատոր կիներ ի՞նչ եղաւ:
- Կարգուեցաւ Համբարձումին տղուն հետ:
- Սա Մանուկին աներձագի՞ն հետ, որ տուն մ'ունէր...
- Ան տունը չէրեցա՞ւ մի ես':
- Շատոնց էրեցաւ, գետինը մոնսիօ Անթունան առաւ:
- Անթունան ի՞նչ աղուոր աղջիկ ունի:
- Շատ ալ աղուոր կը հագուէ թշուառականը:
- Անցեալ շաբթու ամազոն մը հագեր էր որ... Փիտանի պէս...
- Ամազոնները քանի՞ կու տան կոր:
- Խումաշը գիտէ, կէս ոսկիէն բռնէ՛ ու գնա՛:
- Ղալաթիա Բերայէն աժան է:
- Այո՛, ես զգեստներս միշտ Ղալաթիայէն կը գնեմ... սա քանքա-
յօնս հինգ մէծիտիէի առած եմ:
- Ես ալ բաճկոնս երկու մէծիտիէի առած եմ:
- Բարտըսիս ութը մէծիտիէի տուի, բայց շատ աղէկ ապրանք է:
- Թող որ ապրանքը ճանչցող բարեկամի մը հետ գնեցի:
- Թող տուէ՛ք, սա մարդը լմնցնէ խօսքը... խօսեցէ՛ք, Զաքարի աղա:
- Զաքարի աղան որոշած էր արդէն չարունակել խօսքը, գոր կ'ընդմի-
ջէին, ուստի պատասխանեց.
- Լմնցաւ իմ խօսքս... այսչափ էր...
- Ձէ՛, չէ՛... այսչափ չէր...
- Քրտնած եմ, կը մտիմ, ըսիք ու վարի սենեակն իջանք, նստե-
ցանք, ըսիք... ի՞նչ ըրիք, նայինք, վարի սենեակը:
- Ի՞նչ պատահեցաւ վարի սենեակը:
- Ո՞վ կար վարի սենեակը:
- Լմնցուցի, աղբարներս, լմնցուցի՛:
- Ի՞նչ եղաւ վարի սենեակին մէջ, որ ականջիդ ցաւ մտաւ:
- Պատուհա՞նը բաց էր...
- Դռնէ՞ն հով կու գար կոր...
- Մէկն ականջի՞դ զարկաւ:
- Ինչո՞ւ չէք խօսիր, Զաքարի աղա:
- Ցաւը պահողը դարման չգտներ, կ'ըսեն. մի՛ պահեք, ըսէ՛, թերեւս
մենք ալ կրնանք քեզի դեղ մը յանձնարարել:
- Բանի՞ մը բարկացաք, որ չէք ուզեր շարունակել:
- Ամենեւին:
- Սիրով մտիկ կ'ընէինք կոր... ինչո՞ւ կտրեցիք մէկէն ի մէկ.
շարունակէ՛, շարունակէ՛, ցաւդ ալ կը մոռնաս:
- Զաքարի աղան վերստին առաւ խօսքին թելը:

— Վարի սենեակն իջանք, նստեցանք... մեր քովի պզտիկ պատու-
հանը բաց էր, նոյնպէս բաց դիմացի պատուհանի...

Դարձեալ ընդմիջում:

— Քուրամ տէր¹¹²... քուրամ տէր...

— Աղբար, մէկ հատը գոցէիր...

— Քուրամ տէրի մէջ կը նստուի՞ մի ես'...

— Տղայութիւն է:

— Անմիջապէս գոցել տուի, չոգենաւին ելայ, տուն գնացի, գիշերն
սկսաւ ականջիս ցաւն, ահա այսչափ, ըսաւ եւ անուշ տեղը կապեց Զաքար
աղան, ծածկել ջանալով բարկութիւնը:

— Պաղեցուցած էք ձեր ականջը:

— Այո՛, պաղեցուցած է:

— Բան մը չէ, կ'անցնի:

Դեղագործն, որ դրան առջեւ կեցած էր, աւետեց թէ բժիշկը կու գայ:
Զաքար աղան պատրաստուեցաւ եւ ամենէն առաջ ներկայացաւ բժշկին,
երբ դեղարանը մտաւ սա: Բժիշկը բարեբախտաբար քիչ ընդմիջեց իւր
հիւանդին խօսքը, դեղագիր մը գրեց եւ վարձքն առաւ:

Զաքար աղան պատրաստել տուաւ դեղն եւ բարկութեամբ, գոր կը
ջանար միշտ ծածկել ներկաներէն, դուրս ելաւ դեղարանէն՝ ինքերեսն
խօսելով.

«Աս ի՞նչ գէշ բան է թող չտալ մէկուն, որ խօսքը լմնցնէ. ամէն
կողմէն դիտողութիւն մը, հարցում մը... մարդս ըսածն ալ կը մոռնայ,
ըսելիքն ալ: Զղջացայ, բարով խելով չըսէի որ ականջի ցաւ ունիմ. մեր
գիտցածը՝ մէկուն խօսքը մտիկ կ'ընեն, վերջն ալ իրենք կը խօսին:
Պօտոյն որպէս թէ ես էի... ինձմէ ականջի խօսեցան ունիկդիրներս: Մարդ
Աստուծոյ, սպասէ՛, լմնցնեմ խօսքս, վերջն ալ դո՛ւն խօսէ: Կարծես
ականջիս ցաւն սաստկացաւ բարկութեանս... Տէր ողորմեա... Տէր
ողորմեա... բերան բանալու չէի, բայց ան ալ թող չեն տար»:

Զաքար աղան բարկանալու իրաւունք պիտի չունենար, եթէ զգար
թէ ինքն ալ ունէր ուրիշի խօսքն ընդհատելու տկարութիւնը, տկարու-
թիւն մ'որ, պզտիկ բացառութեամբ, գրեթէ ամէն հայու վրայ կ'երեւայ:
Ազգային ժողովներու մէջ, յանձնաժողովներու մէջ, ընկերութեանց
մէջ, մեր ընտանեկան եւ առեւտրական կենաց մէջ ամէն օր ցոյց կու
տանք այս տկարութիւնն, որ սովորութիւն դարձած է ի մեզ: Ես ալ
անհամբեր եմ, չեմ կրնար ներել մէկուն, որ խօսքը շարունակէ, յաճախ
կ'ընդհատեմ անոր խօսքը, խնդրէն դուրս այլ եւ այլ հարցումներով,
մինչեւ որ խեղճը կը մոռնայ ըսելիքն եւ ինձ կը հարցնէ.

— Ի՞նչ պիտի ըսէի... ո՞ւր պիտի բերէի կապէի խօսքը... ճանըմ,
ի՞նչ բանի վրայ էր խօսքերնիս... բան մը պիտի ըսէի, քոնաֆ տեղ մը
պիտի բերէի կապէի...

Յետոյ կը սկսիմ իրեն օգնել, որպէս զի քոնաֆ տեղը գտնէ: Զկրնար
գտնել եւ կը մեկնի խոստանալով, թէ պիտի գալ զիս տեսնելու, երբ գտնէ
խօսքին թելը:

Ըսել է թէ ընդմիջող մ'եմ առաջին կարգի, բայց անանկ ընդմիջողներ
կան, որոնց քով բնաւ նշանակութիւն չունիմ: Ասոնց քով մարդս ոչ
միայն խօսքին թելը կը կորսնցնէ, այլ ինքզինքն ալ:

Աստուած պահպանէ զձեզ եւ ձեր զաւակները այս տեսակ ընդմիջող-
ներէ*:

*

* *

Հանդիպած էք անշուշտ մարդոց կամ կանանց, որ իրենց վերաբերեալ տիրաաւթի կամ բերկրաւթի նոր դէպք մը մանրամասնօրէն պատմելու բնադրութիւնն ունին, որոնց կը հանդիպին: Իրենց բարեւտւողին ձեռքէն կը բաշեն եւ «Եկո՛ւր, քեզի հետ քիչ մը տեսնուի՞նք» ըսելով նախ զգուստան մը կը տանին զայն եւ յետոյ անոր դուռով: Շատ անգամ ալ իրենց ծանօթներուն կամ բարեկամներուն տուները կ'երթան, միմիայն իրենց դէպքը պատմելու նպատակով: Այս նկարագիրն չէ մեղադրելի, որովհետեւ մարդք, ինչպէս կ'ըսեն, կը բացուի ուրիշի պատմելով իւր վիշտերը, որպէս նաեւ ինքզինքն երջանիկ կը զգայ բարեկամին հաղորդելով ուրախութիւնն: Բայց այն, որ մեղադրելի եւ քիչ մ'ալ աններքի է՝ սա, թէ այս մարդիկ կամ կանայք, առ ի չզոյէ յիշողութեան, միեւնոյն դէպքը հազար անգամ կը պատմեն քեզ, միշտ իրեն տառաջին անգամ: Եւ ինչ որ ցաւալ է, ամէն անգամ այնպիսի ձեռով մը կամ այնպիսի սկզբնաւորութեամբ մը կու գան քեզի պատմելու, որ լեզուդ կը բռնուի, եւ քաղաքավարութեան հակառակ կը գտնեն կարելի անոցը խօսքը անմիջապէս եւ ըսել «Ինչի պատմեցիր ատիկա»: Երբեմն ալ կարծելով թէ՛ ուրիշ ինք բան մը պիտի գտնեն, թոյլ կու տաս որ սկսին պատմել: Սկսածն անգամ մը պատմութեան, կաշիէ դէմք մը պէտք է իրենց ըսելու համար թէ «Գիտե՛մ, պատմեցիք»:

Մարգրիտ Հանրման իւր աղջկիկը՝ Թագուկ, նշանած է Մանուկ աղայի տղուն՝ Բարթեմէին հետ։ Թագուկ պարկեշտ աղջկի մ'է, քիչ մը կարգալ, կտոր մ'ալ գրել գիտէ։ Իբրեւ օժիտ, բայց Հանրիճեղէնէ, սիւն մը տուն ունի։ Բարթեմ երկամազործն է, աշխատանքէ երիտասարդ մ'է. գինովութիւն չունի, խաղամոլութիւն չունի, ստակ չունի, տուն ալ չունի։ Իրեն սպառնի կնի՞ր նստած տանը մէկ սեան վրայ պիտի բնակի կնի՞րը հետ։ Անանիտա աղա, ազգակախ Մարգրիտ Հանրման, միջնորդութեան դեր կատարած է այս նշանախօսութեան մէջ։

Ստորագրող հանրամասն օր մը շուկայ ինչպարով՝ գրասենեակս կու գայ
գուարժապէս: Հագիւ կը նստի աթոռին վրայ, ձեռքերը ծունկերուն վրայ
կը թնցնելով կը ծռի եւ կ'ըսէ.

— Զիյանն, Թադևոսին ալ նշանցիցն Մանուկ աղայի տղուն, Բարձրաւ Հօնթատրին հետ: Խըսաբըր աս է եղբի: Աղջիկ, իմին աղջիկս է յոյն չեմ բար, կարողեւտ աղջիկ մ'է, քիչ մը կարգաւ գիտեմ, կտոր մ'ալ կը գրէ: Տունին մէկ սիւնն ալ իրենն է, ան ալ տանք պիտի, մեր կարողութեանը համեմատ հանդերձ ալ պիտի տանք: Ի՞նչ ընենք: Բարձրաւ Հօնթատրին ալ աւարտասան էրդ այն մէկ, կնիկ մը կրնայ պահել: Գիտարձ չէ, խաղամուլ չէ, եւ ասիկա մեծ հարստութեան է Երկի մարդու մը համար:

* Տե՛ս Ազգային Ժողով: (Ծանօթ Պարոնեանի):

Ստակ չունի, տուն ալ չունի։ Թո՛ղ չունենայ. աշխատութիւնն միշտ ստակ է, միշտ տուն է։ Աստուած Անանիա աղային գործերուն յաջողութիւն տայ. ան բրաւ սա գործը. հող բունէ, ոսկի դառնայ։ Ի՞նչ կ'ըսէք դուք։

— 9n4 6u

— *Մնաք բարոյ :*

— *Wasserkunst* *der*:

— Ժամանակ չունիմ: Ուրիշ օր մը կը խմեմ: Մնաք բարով:

— Երթաք բարով:

Օր մ'ալ Ղազարոս ազան երեսները կախած կու գալ գրասենեակս:

Բազմոցի մը վրայ կը նստի տխուր :

— Բարի եկաք, Ղազարոս'ս աղա:

— Բարի տեսանք, կը պատասխանէ հազիւ լսելի ձայնով մը:

$$= U_7 t^6 t_4 t_8:$$

— Աղէկուծիւննիս մի՛ հարցնե՛ր, կ'ըսէ եւ մէկ մէթրօ երկայնութեամբ հառաչանք մը կ'արձակէ:

— Ի՞նչ ունիք:

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, ամիս մ'է որ պառկած էի, այսօր ելայ, բայց քայելու ուժ չունիմ. ստակալի Թանգը մը, այնչափ արիւն գնաց, որ արիւն չմնաց վրաս: Գործերս երեսի վրայ մնացին: Գործելու կարողութիւն չունիմ... միւս կողմէն, ծախք... Ի՞նչ ինձն չի տես:

— Բան մը չէ, կ'անցնի:

Ղազարոս աղան առած ղեկերուն վրայ բռնկին այցելութեանց վրայ,
կրած ցաւոց վրայ մանրապատում ճառ մը խօսելէն յետոյ կը մեկնի:
Երկու շաբաթ ետքը շոգենաւի մէջ կը Հանդիպիմ Մարգրիտ Հանը-
մին, որ աիկնոյ մը քով նստած կը խօսի: Իրենց ղէմը գնացի նստեցայ:

— Ո՞ւր էք, չէք երեւար կոր, բսաւ:

— Ինչո՞ւ չեք եւանջ:

— Քո՛վս եկու՛ր, քո՛վս, քեզի ըսե՛լիք ունի՛մ, շատ գոհ պիտի ըլլաս :

Նստեկու տեղ չկայ քովը:

— Ես տեղ կը բանամ քեզի, եկո՛ւր, հրամմէ՛:

Եւ կը սկսի ինձի տեղ շինելու:

Քանի մը տրիկլիններ եւ պարոններ ալ քիչ մը կը սղմուին, կամ, աւելի բացայայտ կերպով բացատրելու համար, կը սղուին, եւ կերթամ Մարգրիտ Հանըմին քով նստելու, ներումն խնդրելով իրմէ եւ անոնցմէ, որ քովն էին, իրենց անհանգստութիւն պատճառած ըլլալուն համար:

— Դուռն խնայքի մարդ մ'ես, կ'ըսէ Մարգրիտ Հանըմը, չիտակ ալ գրուցող մարդ մ'ես, սիրտդ ինչ է նե՛հ՝ բերանդ ալ ան է։ քուկին այս բնաւորութեանը շատ Հանամծ եմ։ Էֆէնտիմ՝, մեր Թարգուկը նշանեցինք։ Մանուկ աղայի տղուն, Բարթամ էֆէնտիին Հնտ։ Խըամբըր աս է եղբը։ Աղջիկն, իմինք է տէյի չեմ ըսեր, պարկեշտ աղջիկ մ'է, քիչ մը կարողալ գիտի, կտոր մ'ալ կը գրէ։ Տունին մ'է սիւնն ալ իրենք է, ան ալ տանք պիտի, մեր կարողութեանը Համեմատ Հանդերծ ալ պիտի տանք։ Ինչը ընենք, Բարթամ էֆէնտիին ալ աշխատասէր տղայ մ'է, կնիկ մը կրնայ պահել։ Գինով չէ, խաղամով չէ, եւ ասիկա մեծ Հարստութիւն է երկի մարդուն մը Համար։ Ստակ չունի, տունն ալ չունի։ Թո՛ղ չունենայ, աշխատութիւնը միշտ ստակ է, միշտ տուն է։ Անանիա աղային գործե-

րուն Աստուած յաջողութիւն տայ. ան ըրաւ սա գործը. հող բռնէ, ոսկի դառնայ... ձեր կարծիքն ի՞նչ է:

- Շատ աղէկ ըրեր էք, շատ աղէկ:
- Ի՞նչ ընենք, ամէն մարդ իր կարողութեանը համեմատ:
- Գոհ եմ, շատ աղէկ ըրեր էք:
- Բարթամ էֆէնտին շատ երջանիկ պիտի ըլլայ:
- Այո՛, այո՛:

Քիչ մ'ալ խօսեցանք: Շողենաւը սուլեց: Ելալ շողենաւէն:

Ձիւս իւր քովն առնելու համար այնչափ աղաչանք ընող եւ ինձի տեղ բանալու համար թէ՛ զինքն եւ թէ՛ քովիններն անհանգիստ ընող կնոջ խօսքն կրնայի՞ր ընդմիջել, ըսելով թէ «Անցեալները հաղորդեցիք ինձ այս ուրախալի լուրը»: Մանաւանդ թէ կրնայի՞ր ընդմիջել, երբ զիս շողք-քորթող յառաջարկով մը սկսաւ՝ ըսելով, թէ «Ոնեացի մարդ մ'ես, չիտակ գրուցող մարդ մ'ես, սիրտդ ինչ է նէ՛ բերանդ ալ ան է, քուկին այս բնաւորութեանդ շատ հաւնած եմ»: Ինձի այսչափ գովեստ կարդացող տիկնոջ մը խօսքը ի՞նչպէս կրնայի ընդհատել:

- Հետեւեալ օրը Ղազարոս աղան դէմս կ'ելնէ:
- Եկո՛ւր, կ'ըսէ, հոս քեզի խահուէ մը հրամցնեմ:
- Ժամանակ չունիմ:
- Ո՛տքդ պազնեմ, խահուէ մը:
- Գո՛րծ ունիմ, սիրելիս:
- Ո՞րքե՛րս համար:
- Շատ աղէկ:

- Կը մտնենք գրասարանի մը մէջ:
- Մեզի երկու հատ աղէկ խահուէ՛ բեր:
- Նոր ի՞նչ կայ, Ղազարո՛ս աղա:
- Ի՞նչ պիտի ըլլայ, մեր գործը Աստուծոյ մնաց: Քեզի չտեսայ որ

ըսէի, ան օրէ ի վեր չերեւցար որ պատմէի... չէ նէ ըսի՞ մի քեզի... չէ, չէ... չըսի... փառք Աստուծոյ... խելքս գլուխս է տակաւին... չէ նէ ըսի՞ մի... հէ՛... չըսի կարծեմ, չըսի: Ձըսի, էֆէնտին մ'ըսի՛, ցնդած չեմ ա': էֆէնտին մ', ամիս մ'առաջ... ամիսէ մը քիչ մ'ալ աւելի, թանջք մ'է կը բռնէ մեզի, անկողնոյ մէջ կը պառկեցնէ: Արիւն մ'է կը սկսի վարէն: Այսօր կը դադրի, վաղը կը դադրի, այսօր կը դադրի, վաղը կը դադրի ըսելով՝ վարէն պաղ ջուրեր կը զարնենք, գաղջ ջուրեր կը զարնենք, տաք ջուրեր կը զարնենք, վերէն դեղահատ կը կլլենք, փոշի կ'ուտենք, վերջապէս վարէն դեղ, վերէն դեղ, շալ¹¹³ ալ դրինք, դարձեալ օգուտ մը չըրաւ: Աղբիւր մը կտրած էր կարծես, կը վազէր ու կը վազէր: Ա՛յսչափ արիւնհեղութիւն պարապ տեղը: Վերջապէս արիւնս հատաւ եւ հոսումն ալ դադրեցաւ: Հիմա վրաս ուժ չկայ որ քալեմ, կարողութիւն չունիմ որ գործեմ. տունը ծախք կ'ուզէ, չուարեր մնացեր եմ: Ահա ասանկ փորձանք մը եկաւ գլխուս... պատմած էի ասիկա ես քեզի:

Սոյն վերջին հարցումը յառաջ կու գար այն անտարբերութեան, որով ունկնդրած էի իւր խօսքերուն: Նա կը կարծէր թէ պիտի յուզուէի իւր պատմութեան, եւ երբ իւր պատմութեան ընթացքին մէջ յուզման նշան մը չտեսաւ վրաս, իրաւունք ունեցաւ քիչ մը կասկածելու իւր

յիշողութեան սրութեանը վրայ: Ուստի հարցուց, յետ աւարտման պատմութեան.

- Պատմած էի ասիկա ձեզի:
- Ոչ, պատասխանեցի:

Ոչինչ պիտի չահէի, եթէ այն ըսէի, վասն զի նախ երկրորդ անգամ մտիկ ընել տուած էր արդէն ինձի իւր արիւնահոսութեան պարագաները, երկրորդ՝ այն ըսելով պիտի հասկցնէի իրեն, թէ յիշողութիւնը շատ տկարացած է թանջքին պատճառով, որ մեծ տպաւորութիւն ըրած է իւր վրայ. երրորդ՝ ցաւ պիտի զգար պարապ տեղը խահուէի ստակ վճարելուն վրայ. չորրորդ՝ պղտիկ նեղութիւն մ'ալ պիտի զգար իմ գլուխս ցաւեցուցած ըլլալուն համար: Եւ այս ամէնը նկատողութեան առնելով՝ պատասխանեցի.

- Ոչ:
- Կարծեմ քեզի տեսայ օր մը, բայց մոռցայ պատմելու. անանկ կը կարծեմ կոր... ինչ որ է, պատմեր եմ կամ չեմ պատմեր՝ խնդիրն անոր վրայ չէ. սա դժբախտութեան ի՞նչ կ'ըսես:

- Յաւախ բան, համբերելու է:
- Գործէ՞ր չմասս, շնորհակալ եմ:
- Մնաք բարով:
- Երթաք բարով:

Տասնըմէկ օր ետքը, ուրբաթ երեկոյ մը, դէպ կը լինէր ինձ հեռուանց տեսնել Մարգրիտ հանրմը Բերայի կերպասու վաճառատան մը դրան առջեւ: Խնդաց զիս տեսնելուն պէս եւ ձեռքով նշան ըրաւ որ իրեն մօտենամ: Անմիջապէս զգացի թէ պիտի սկսէր իւր պատմութեան երրորդ հրատարակութեան: Ո՞վ պիտի մտիկ ընէր: Հնարք մը կը խորհէի գլխու ցաւէ մ'ազատելու համար: Եւ գտայ: Պէտքը մարդս հնարագէտ կ'ընէ, կ'ըսեն: Մօտեցայ իրեն եւ ձեռքը թօթուելով՝

- Իմացայ, իմացայ, ըսի, շատ գոհ եմ, շատ աղէկ էք ըրեր:
- Ի՞նչ իմացար:
- Նշանը, նշանը... Աստուած քեմաւին¹¹⁴ հասցնէ:
- Ուսկի՞ց իմացար:
- Իմացայ:
- Հոգիդ սիրես, ո՞վ ըսաւ:
- Ինչո՞ւդ պէտք... շատ ուրախացայ. մնաք բարով:
- Արեւուդ մեռնիմ, ո՞վ գրուցեց:
- Մէկը գրուցեց... բարե՛ւ ըրէք:
- Սուտ կ'ըսես կոր:
- Ինչո՞ւ սուտ ըսեմ, կեցէ՛ք բարով:
- Ո՞վ պիտի ըսէ քեզի:
- Ով ըսաւ նէ՛ ըսաւ... Բարթամ էֆէնտին ալ բարե՛ւ ըրէք:
- Շնորհակալ եմ... Ձըսիք վերջապէս ըսողին անունը:
- Օր մը կ'ըսեմ. մնաք բարով:
- Խըյանէք, մերաք¹¹⁵ տուիք ինձի... ո՞վ կրնայ ըսած ըլլալ:

Մարիամ տուտուն ըլլալու է, կամ Ըսկուկ տուտուն... կամ Սողոմէ տուտուն... կամ Քաթիկ տուտուն... ըսողը կը ճանչնամ ես:

- Կը ճանչնաս, կը ճանչնաս... կեցէ՛ք բարով:
- Շարունակեցի ճամբաս:

կիրակէ առաւօտ մ'եկեղեցիէն ելած դէպի տուն կ'երթայի: Ձայն մ'ետեւէս գիտ կը կանչէր: Ետիս դարձայ: Ղազարոս աղան էր, որ զաւագանի մը կոթնելով յամրաքայլ կու գար:

Պօսելու ժամանակ չտուի իրեն:

— Իմացա՛յ աղբա՛ր, իմացա՛յ... սա ի՞նչ մայապիլ¹¹⁶ է եղեր, որ այսչափ տկարացուցեր է քեզի... Ինչո՞ւ դուրս կ'ելլաս կոր, քիչ մը հանգի՛ստ ըրէ՛. մնաք բարո՞վ:

— Տոբթո՞րը ըսաւ:

— Ոչ:

— Դեղագո՞րծը:

— Ոչ:

— Աւագերէ՞ցը:

— Ոչ:

— Ժամկո՞չը:

— Ոչ:

— Ո՞վ ըսաւ հապա:

— Քեզի պէս մէկէ մը իմացայ... Ինչո՞ւ պէտք... քանի մը շաբաթ դուրս մ'ելլեր, որ ինքզինքդ գտնաս:

Մեծ եւ արագ քայլերով հեռացայ:

Ամիսներ անցան: Օր մը դարձեալ հանդիպեցայ տիկին Մարգրիտին: Ուրիշ օր մ'ալ նորէն տեսայ Ղազարոս աղան: Ասոր ցաւակցութիւնս յայտնեցի, ասոր խնդակցութիւնս, ինքզինքս ազատեցի եւ կրցայ ազատ չուել մ'առնուլ, փառք տալով նախախնամութեան, որ ասանկ կարճ ու ազդու հնարք մը ներշնչեց ինձ գլխու ցաւէն փրկուելու համար: Ուրիշ օր մը նորէն տեսայ տիկին Մարգրիտին: Թէ այս անգամ ի՞նչպէս վարուեցաւ հետս՝ յօղուածիս վերջը պիտի ըսեմ:

Թերեւս բնախօսաբար կամ հոգեբնախօսաբար արդարանան տիկին Մարգրիտն եւ Ղազարոս աղան, բայց յայտնի է թէ իրենց արդարանալովն ինձի գլխու ցաւ չտուած չեն ըլլար. եւ գլխու ցաւն միշտ անտանելի ցաւ մ'է, ուսկից ալ յառաջ եկած ըլլայ այն, արեւէն կամ բնախօսութենէն, մարքընէն¹¹⁷ կամ հոգեբնախօսութենէն:

Քիչ մ'առնէն հետէ սակայն ոմանց դէմ քիչ մ'աւելի յանդուգն, աւելի կարճ եւ անկեղծ ճամբայ մ'ալ գտայ մտիկ չընելու համար ինչ որ գիտեմ արդէն: Երբ պատմողն այնպիսի անձ մ'է, որմէ շահ մը չեմ ակնկալեր, պարզապէս կ'ըսեմ.

— Գիտեմ այդ պատմութիւնը, եղբայր, պարապ տեղը մի՛ յոգնիր: Եւ խեղճը կարմրելով կը հեռանայ: Ինչո՞ւս պէտք, խղճմտանքով վարուէր թող... Ինձի ալ մեղք է... քիչ մ'ալ գթութիւն պէտք է:

Իսկ երբ խօսողն ազդեցութեան տէր կամ հարուստ ըլլայ՝ այն ատեն խնդիրը կը փոխուի եւ կ'երթայ մտնել մեր Բարոյակամ ախտաբանութեամբ մասին մէջ շղոթեցող անուամբ, որ պիտի երեւայ Խիկարի յաջորդ թերթերուն միոյն մէջ:

Բայց երբ գտնուիմ ընկերութեան մը մէջ, եւ մէկն սկսի պատմութիւն մը, զոր գիտեմ, եւ որ երկու ժամուան մէջ հագիւ կ'ընայ լմննալ՝ փորի ցաւ կ'ունենամ եւ կը մեկնիմ:

Իսկ այն պարագային մէջ, ուր կը ներկայանայ քեզի մարդ մը, որ հակառակ ըու յայտարարութեանդ թէ պատմելիքը գիտես, կը սկսի ձեւով

մը շարունակել իւր պատմութիւնը՝ յուսահատութիւն կու դայ վրաս եւ թոյլ կու տամ որ պատմէ միայն երբեմն-երբեմն ըսելով.

— Մանրամասնութիւնները անցի՛ր:

Շատ անգամ ալ ամէն ջանք կը դնեմ որ պատմութիւնը կարելի եղա՝ ծին չափ կարճ ըլլայ:

Ահաւասիկ տիկին Մարգրիտին հետ վերջին տեսակցութիւնս, զոր յիշեցի քիչ մը վերը:

— Վերջապէս չըսիր թէ ուսկից իմացար:

— Բաւական է որ իմացայ:

— Ասանկ եղաւ, ի՞նչ ընենք, Թադուկն ալ նշանեցինք Մանուկ աղա-յին տղուն, Բարթամ էֆէնտիին հետ:

— Շատ գոհ եղայ, շատ գոհ եղայ:

— Իմին աղջիկս է տէյի չեմ ըսեր, դուն ալ կը ճանչնաս Թադուկը...

— Հարկաւ կը ճանչնամ... չափ աղէկ ըրիք... չափ աղէկ ըրիք...

ուրիշ ի՞նչ կայ չկայ նայինք...

— Բան մ'ալ չկայ... պարկեշտ աղջիկ մ'է... քիչ մը կարգալ գիտէ...

կտոր մ'ալ կը գրէ... մեզի պէս մարդուն աղջիկը ի՞նչ կրնայ սորվիլ:

— Անցիր անոնք... ես չիյտեմ... դրացիդ ի՞նչ կ'ընէ...

— Ինչընէ... մեր տունին մէկ սիւնը Թադուկին է... գիտէի՞ք ասիկա:

— Գիտեմ, ճա՛նրմ, գիտեմ. մի յոգնիր պարապ տեղը: Տեսնուինք նորէն:

— Տեսնուինք... ստիպողական դո՞րծ ունիք... մեր կարողութեանը համեմատ լաթ ալ պիտի տանք... չտա՞նք մի ես՝... տունին մէջ բաժին ունենալուն համար աղջիկս առանց օժիտի՞ կու տամ. Բարթամ էֆէնտիին ալ մեղք է:

— Կիրակի օրը տո՞ւնը պիտի ըլլաք:

— Այո՛, Բարթամ էֆէնտիին ալ աշխատասէր մէկն է, կը ճանչնաք գիտե՞ք:

— Մնաք բարո՞վ:

— Հապա Անանիա աղան... հող բռնէ՛ ոսկի դառնայ:

— Բարեւ բրէք:

— Թող չտուիր որ պատմէի... կ'աճապարես կոր... գնա՛ անանկ էնէ, գնա, գործիդ արգելք չըլլամ... օր մը մեր տունը հրամմէ, խահ-ուէ՛ մը խմէ, քեզի մէկիկ-մէկիկ պատմեմ ինտոր եղաւ այս գործը...

— Կու գամ, կու գամ:

է՛օֆ... երիցս էօ՛ֆ:

Գթութիւն... գթութիւն... ո՛ր տիկին Մարգրիտ... ո՞վ գիտէ քանի-ներ ինձի պէս չարչարեցիր ու կը չարչարես:

Ա՛ս ալ բնախօսական է... այս բնախօսութիւնը պարզապէս անկըր-թութիւն է:

Շուտ ընենք վերջացնենք յօղուածը, որովհետեւ ձայն մը կը լսեմ, որ կ'ըսէ.

— Ինձի չհարցնեմ, չփնտրեմ ա՛:

Ղազարոս աղային ձայնն է:

Գոցենք մեր զրասնեակն ու փախչինք: